

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Реставрації та експертизи творів мистецтва	Рік навчання	4
Галузь знань	02 Культура, мистецтво	Вид дисципліни	Обов'язкова
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестр	8

ІСТОРІЯ ТА НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ В РЕСТАВРАЦІЇ

Семестр 8 (весна 2026)

26 січня — 4 квітня

Викладач	Деригуз Наталія Володимирівна
E-mail	tashaderiguz@gmail.com
Заняття	За розкладом, дистанційно
Адреса	к. 407, поверх 4, корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон	057 706-03-50 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи або чат у Телеграм. Комунікація здійснюється тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — ІНДР); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf*. Окрім роздруків для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Консультування з викладачем відбуваються у визначені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Методичні рекомендації

1. Краснова Т. Н. Становлення та розвиток спеціальності й кафедри реставрації творів мистецтва. *75 років вищої художньої школи Харкова 1921-1996*. Харків: ХХП, 1996. С. 123 – 129.
2. Мисюга Б. До історії реставраційної справи в Галичині (1880 – 1939 рр.) Бюлетень 5. Львів: Львівська філія ННДРЦУ, 2003. С. 11- 13.
3. Соколюк Л. Професор Михайло Бойчук як художник-реставратор. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. Харків. 2001. Вип. 5. С. 38–39.
4. Сторчай О. В. Реставраційна майстерня лаврського музею культур та побуту (1924 – 1934) (з історії організації, формування та розвитку реставраційної справи в Україні). *Проблеми збереження, консервації, реставрації та експертизи музейних пам'яток*. III Міжнародна науково-практична конференція, тези доповідей 22-24 травня 2001 року. Київ: ННДРЦУ, 2001. С. 165 – 168.
5. Тимченко Т. Бойчукізм і українська реставрація. *Образотворче мистецтво*. Київ. 1997. № 3–4. С. 60–62.
6. Тимченко Т. Микола Касперович. *Образотворче мистецтво*. Київ. 1998. № 2. С. 14.
7. Тимченко Т. Р. «Художник-реставратор»: до історії терміна. *Проблеми збереження, консервації, реставрації та експертизи музейних пам'яток*. III Міжнародна науково-практична конференція, тези доповідей 22-24 травня 2001 року. Київ: ННДРЦУ, 2001. С. 175 – 177.
8. Тимченко Т.Р. До 130-ти річчя з дня народження М. І. Касперовича. Нові знахідки. *Могилянські читання 2015 року*. Новитні дослідження культурної спадщини України. Київ: НКПБКЗ, Олег Філюк, 2016. С. 97 – 100
9. Тимченко Т.Р. Київська школа реставрації станкового малярства (1920 – 1930 рр.). *Пам'ятки України: історія та культура*. Науковий часопис, №4. 2001. С. 47 – 71.
10. Тимченко Т.Р. Матеріали музейної наради 1928 року про реставраційну справу. *Наукова реставрація. Історія, сучасність, шляхи модернізації*. Наукові доповіді XI Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 11 – 14 вересня 2018 року. Частина II. Київ: ННДРЦУ, 2018. С. 169 – 172.
11. Тимченко Т.Р. Микола Касперович: матеріали до біографії. *Українська художня культура: історія та сучасні проблеми*. Збірник наукових праць. Київ: Інститут культурології НАН України, 2012. С. 57 – 71.
12. Тимченко Т.Р. Музейний напрям реставрації в Україні. Київська школа. 1920 – 1940 рр. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.08. - Музеєзнавство; зберігання художніх цінностей та пам'яток архітектури. Київ: НАОМА, 1998. 21 с.
13. Тимченко Т.Р. Проблеми реставраційної освіти в Україні. *Музей та реставрація в контексті збереження культурної спадщини: актуальні виклики сучасності*. Матеріали V

науково практичної конференції 24 – 25 вересня 2020 р. Київ Україна. Київ: Фенікс, 2020. С. 268 – 272

14. Тимченко Т.Р. Реставрація ікон Ігорівської Богоматері та св. Миколи Мокрого у 1924 році (за матеріалами київських архівів). *Музеєзнавство та пам'яткознавство*. С. 156 – 166.

15. Шуліка В.В. Історія реставраційної справи на Слобожанщині. *Наукова реставрація. Історія, сучасність, шляхи модернізації*. Наукові доповіді XI Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 11 – 14 вересня 2018 року. Частина II. Київ: ННДРЦУ, 2018. С. 239 – 242.

16. Шуліка В.В. Кафедра реставрації та експертизи творів мистецтва Харківської державної академії дизайну і мистецтв в історії реставраційної справи на Слобожанщині. *Вісник ХДАДМ*, № 2, 2021. Харків: ХДАДМ, 2021. С.186 – 198.

17. Шуліка В.В. Реставраційна справа на Слобожанщині: до заснування секції Реставрації творів мистецтва Харківської організації Національної спілки художників України. *Образотворче мистецтво* #2/2017. Київ: НСХУ, 2017.С. 22 – 25.

18. Шуліка В.В. Валер Бондар: живопис на склі, творчий метод, техніка, матеріали, реставрація. Український мистецтвознавчий дискурс. №4, 2023 Київ: Національний авіаційний університет; Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 111 – 117. DOI статті <https://doi.org/10.32782/uad.2023.4.15>; Веб-посилання на публікацію: <http://uad-jrnl.nau.in.ua/index.php/uad/article/view/171/140>

19. Шуліка В.В. Тридцять років кафедри реставрації та експертизи творів мистецтва Харківської державної академії дизайну і мистецтв. *Міжнародна наукова конференція «30 років кафедрі реставрації та експертизи творів мистецтва»*. Збірник наукових матеріалів. 22 листопада 2024 року, ХДАДМ. Харків: ХДАДМ, 2024. С. 6 – 10.

20. Шуліка В.В., Долуда А.О., Кілочко М.М. Рани війни: розпис Миколи Уварова в колишній садибі Михайла Соколова у Харкові. *Міжнародна наукова конференція «30 років кафедрі реставрації та експертизи творів мистецтва»*. Збірник наукових матеріалів. 22 листопада 2024 року, ХДАДМ. Харків: ХДАДМ, 2024. С. 26 – 29.

21. Шуліка В. В. Ведута «Собор у Фердені»: з досвіду реставраційної практики в Берліні. Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції 18 – 19 вересня 2025 р. Київ: НЗ «Києво-Печерська лавра», ГО «Асоціація реставраторів України», 2025. С. 338 – 345.

22. Шуліка В. Історія та наукові дослідження в реставрації: загальна періодизація. Методичні рекомендації для здобувачів 4 курсу ОПП РЕТМ (бакалаврського рівня), дисципліна «Історія та наукові дослідження у реставрації» спец. 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Харків: ХДАДМ, 2025. 24 с.

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Проектор. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word. Zoom, Мольберти, художні матеріали.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою викладання навчальної дисципліни є: формування ретроспективного бачення художника-реставратора, етичних категорій реставратора, меж реставраційного втручання в пам'ятку.

Завдання формування цілісного бачення історії реставрації як певних етапів розвитку наукової думки, критичного підходу та диференціації в застосування методів та методик, технічних засобів та матеріалів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: основні історичні етапи розвитку реставрації творів мистецтва та галузевих наукових досліджень в Україні та за кордоном. Етичні норми реставрації.

вміти: відрізнити реставраційні втручання різних часів, давати їм відповідну оцінку.

Компетентності та програмні результати навчання навчальної дисципліни (згідно з освітньою програмою)

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ЗК2. Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК5.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК11.Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципів неприпустимості корупції та будь-яких проявів недоброчесності. СК1 Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища. СК2. Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки. СК8. Здатність проводити аналіз та систематизацію зібраної інформації, діагностику стану збереженості матеріально-предметної структури твору мистецтва, формулювати кінцеву мету реставраційного втручання. СК9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності. СК11. Здатність проводити сучасне мистецтвознавче дослідження з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.	2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях. 5. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел. 7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом. 9. Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід. 10. Володіти основами наукового дослідження (робота з бібліографією, реферування, рецензування, приладові та мікрохімічні дослідження). 11. Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної та дослідницької діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи. 15. Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів. 16. Розуміти вагому роль українських етномистецьких традицій у стильових рішеннях творів образотворчого, декоративного та сучасного візуального мистецтва. 17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

СК12. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.	
--	--

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається протягом 8 семестру 4-го курсу (3 кредитів ECTS, 75 навчальних години, в тому числі 30 годин — аудиторні лекційні та практичні заняття, та 60 години — самостійні). Всього курс має 2 модулі та 10 тем.

Модуль 1.

Тема 1. Реставраційна діяльність та наукові концепції реставрації в добу ренесансу.

Тема 2. Реставрація олійного живопису в 17 – 18 ст.: методи, технології.

Тема 3. Реставрація олійного живопису в першій половині 19 ст.: школи, методи, технології.

Тема 4. Реставрація творів сакрального мистецтва Середньовіччя від Візантії до кінця 19 ст.: методи роботи, класифікації пам'яток, від «поновлення» до спроб наукової реставрації.

Тема 5. Реставрація станкового олійного живопису другий половини 19 – початку 20 ст. Наукові дослідження.

Тема 6. Реставрація церковного мистецтва на початку 20 ст. Комерційна реставрація та наукова реставрація.

Модуль 2

Тема 7. Реставраційна діяльність в 1918-20-х рр. Наукові дослідження, методи роботи, Музейне містечко в Києві, перша програма розвитку реставрації в Україні.

Тема 8. Реставраційна діяльність в 30-х-40 рр. 20 ст. Репресії реставраторів. Заснування ДНДРМ (зараз ННДРЦУ) в Києві.

Тема 9. Реставраційна діяльність в 50-х-80 рр. 20 ст. Розвиток науково-реставраційної діяльності, реставраційна освіта, співіснування різних методів в реставрації.

Тема 10. Реставраційна діяльність в Україні і світі наприкінці 20 – першої чверті 21 ст.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних та практичних занять. Самостійна робота спрямована на закріплення лекційних тем. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, виконання практичних завдань (підготовка полотна та дерев'яної дошки до виконання живописних робіт).

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є диф. залік. Для отримання диф. заліку достатньо пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок процесу самостійної роботи. Для тих студентів, які

бажають покращити результат, передбачені додаткові питання за темами дисципліни (10 балів).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно		A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
	90–100		A 95–97		60–63	E

			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно НО (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. За необхідності аспірант має спитати дозволу вийти з аудиторії (окрім заліку). Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції. У разі відрадження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю із студентами. Під час повітряної тривоги заняття не відбуваються.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні заліку тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічено списування, студент втрачає право отримати бали за тему, або надається інший перелік додаткових питань. Якщо це відбулось в процесі заліку — студент отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

семестр

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
Згідно з розкладом	1	лекція	Реставраційна діяльність та наукові концепції реставрації в добу ренесансу	2		
Згідно з розкладом	2	лекція	Реставрація олійного живопису в 17 – 18 ст.: методи, технології.	2		
Згідно з розкладом	3	лекція	Реставрація олійного живопису в першій половині 19 ст.: школи, методи, технології	2		
Згідно з розкладом	4	лекція	Реставрація творів сакрального мистецтва Середньовіччя від Візантії до кінця 19 ст.: методи роботи, класифікації пам'яток, від «поновлення» до спроб наукової реставрації.	2		
Згідно з розкладом	5	лекція	Реставрація станкового олійного живопису другої половини 19 – початку 20 ст. Наукові дослідження.	2		
Згідно з розкладом	6	лекція	Реставрація церковного мистецтва на початку 20 ст. Комерційна реставрація та наукова реставрація.	2	Опитування	
Згідно з розкладом	7	Лекція та практичне	Реставраційна діяльність в 1918-20-х рр. Наукові дослідження, методи роботи, Музейне містечко в Києві, перша програма розвитку реставрації в Україні.	4		
Згідно з розкладом	8	Лекція та практичне	Реставраційна діяльність в 30-х-40 рр. 20 ст. Репресії реставраторів. Заснування ДНДРМ (зараз ННДРЦУ) в Києві.	4		
Згідно з розкладом	9	Лекція та практичне	Реставраційна діяльність в 50-х-80 рр. 20 ст. Розвиток науково-реставраційної діяльності, реставраційна освіта, співіснування різних методів в реставрації.	6		
Згідно з розкладом	10	Лекція та практичне	Тема 10. Реставраційна діяльність в Україні і світі наприкінці 20 – першої чверті 21 ст.	4	Опитування, Диф. залік	

			Всього годин	30		
--	--	--	---------------------	-----------	--	--

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–10
2	Поточний контроль	0–10
3	Поточний контроль	0–40
4	Поточний контроль	0–40
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12–15	32–35	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	22–31	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
D	4–7	10–21	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розширений список літератури наведено у методичних матеріалах. Також на

заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації.

Базова:

1. Бенях Н. Львівський період у творчості Михайла Бойчука 1910 – 1914 рр. Дисертація на здобуття наукового ступеню кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.05 Образотворче мистецтво. Львів: ЛНАМ, 2018. 285 с. <https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/specrada/Rozklad/18.10.18/dissertation%20Beniakh.pdf>
2. Бенях Н. Реставраційна діяльність Михайла Бойчука (з листів митрополита Андрея Шептицького та Іларіона Свенціцького). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2017. № 17. С. 34–41.
3. Іванисько С. І. До історії реставрації фрескового живопису Софії Київської. *Проблеми збереження, консервації, реставрації та експертизи музейних пам'яток*. V Міжнародна науково-практична конференція, тези доповідей 23-27 травня 2005 року. Київ: ННДРЦУ, 2005. С. 113 – 117.
4. Краснова Т. Н. Становлення та розвиток спеціальності й кафедри реставрації творів мистецтва. *75 років вищої художньої школи Харкова 1921-1996*. Харків: ХХПІ, 1996. С. 123 – 129.
5. Мисюга Б. До історії реставраційної справи в Галичині (1880 – 1939 рр.) Бюлетень 5. Львів: Львівська філія ННДРЦУ, 2003. С. 11- 13.
6. Свенціцький І. Про реставрацію і консервацію ікон та пам'яток. До двадцятип'ятиріччя Національного музею у Львові. *Діло*. 1931. № 386. С. 7–8.
7. Сидор О. Іларіон Свенціцький і реставраційна справа в Національному музеї у Львові. *Пам'ятки України*. 1996. № 3–4. С. 106–109.
8. Соколюк Л. Професор Михайло Бойчук як художник-реставратор. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. Харків. 2001. Вип. 5. С. 38–39.
9. Сторчай О. В. Реставраційна майстерня лаврського музею культів та побуту (1924 – 1934) (з історії організації, формування та розвитку реставраційної справи в Україні). *Проблеми збереження, консервації, реставрації та експертизи музейних пам'яток*. III Міжнародна науково-практична конференція, тези доповідей 22-24 травня 2001 року. Київ: ННДРЦУ, 2001. С. 165 – 168.
10. Стрельнікова С. О. Науково-реставраційна рада в музеї. Стан. Проблеми. Рішення. *Реставрація музейних пам'яток в сучасних умовах. Проблеми та шляхи їх вирішення*. IV Міжнародна науково-практична конференція, тези доповідей 20-23 травня 2003 року. Київ: ННДРЦУ, 2003. С. 156 – 158.
11. Стрельнікова С. О. ННДРЦУ – сучасний стан проблем. *Проблеми збереження, консервації, реставрації та експертизи музейних пам'яток*. III Міжнародна науково-практична конференція, тези доповідей 22-24 травня 2001 року. Київ: ННДРЦУ, 2001. С. 160 – 170.
12. Тимченко Т. Бойчукізм і українська реставрація. *Образотворче мистецтво*. Київ. 1997. № 3–4. С. 60–62.
13. Тимченко Т. Микола Касперович. *Образотворче мистецтво*. Київ. 1998. № 2. С. 14.
14. Тимченко Т. Р. «Художник-реставратор»: до історії терміна. *Проблеми збереження, консервації, реставрації та експертизи музейних пам'яток*. III Міжнародна науково-практична конференція, тези доповідей 22-24 травня 2001 року. Київ: ННДРЦУ, 2001. С. 175 – 177.
15. Тимченко Т.Р. До 130-ти річчя з дня народження М. І. Касперовича. Нові знахідки. *Могилянські читання 2015 року*. Новітні дослідження культурної спадщини України. Київ: НКПІКЗ, Олег Філюк, 2016. С. 97 – 100
16. Тимченко Т.Р. Київська школа реставрації станкового малярства (1920 – 1930 рр.). *Пам'ятки України: історія та культура*. Науковий часопис, №4. 2001. С. 47 – 71.
17. Тимченко Т.Р. Матеріали музейної наради 1928 року про реставраційну справу. *Наукова реставрація. Історія, сучасність, шляхи модернізації*. Наукові доповіді XI Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 11 – 14 вересня 2018 року. Частина II. Київ: ННДРЦУ, 2018. С. 169 – 172.
18. Тимченко Т.Р. Микола Касперович: матеріали до біографії. *Українська художня культура: історія та сучасні проблеми*. Збірник наукових праць. Київ: Інститут культурології

НАН України, 2012. С. 57 – 71.

19. Тимченко Т.Р. Музейний напрям реставрації в Україні. Київська школа. 1920 – 1940 рр. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.08. - Музеєзнавство; зберігання художніх цінностей та пам'яток архітектури. Київ: НАОМА, 1998. 21 с.
20. Тимченко Т.Р. Проблеми реставраційної освіти в Україні. *Музей та реставрація в контексті збереження культурної спадщини: актуальні виклики сучасності*. Матеріали V науково практичної конференції 24 – 25 вересня 2020 р. Київ Україна. Київ: Фенікс, 2020. С. 268 – 272
21. Тимченко Т.Р. Реставрація ікон Ігорівської Богоматері та св. Миколи Мокрого у 1924 році (за матеріалами київських архівів). *Музеєзнавство та пам'ятокознавство*. С. 156 – 166.
22. Шуліка В.В. Історія реставраційної справи на Слобожанщині. *Наукова реставрація. Історія, сучасність, шляхи модернізації*. Наукові доповіді XI Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 11 – 14 вересня 2018 року. Частина II. Київ: ННДРЦУ, 2018. С. 239 – 242.
23. Шуліка В.В. Кафедра реставрації та експертизи творів мистецтва Харківської державної академії дизайну і мистецтв в історії реставраційної справи на Слобожанщині. *Вісник ХДАДМ*, № 2, 2021. Харків: ХДАДМ, 2021. С.186 – 198.
24. Шуліка В.В. Реставраційна справа на Слобожанщині: до заснування секції Реставрації творів мистецтва Харківської організації Національної спілки художників України. *Образотворче мистецтво* #2/2017. Київ: НСХУ, 2017.С. 22 – 25.
25. Шуліка В.В. Валер Бондар: живопис на склі, творчий метод, техніка, матеріали, реставрація. Український мистецтвознавчий дискурс. №4, 2023 Київ: Національний авіаційний університет; Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 111 – 117. DOI статті <https://doi.org/10.32782/uad.2023.4.15>; Веб-посилання на публікацію: <http://uad-jrnl.nau.in.ua/index.php/uad/article/view/171/140>
26. Шуліка В.В. Живопис на склі Валера Бондаря: досвід реставрації. *Наукова реставрація: досвід та новації*. Наукові доповіді XII Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 21 – 22 червня 2023 р. Київ: ННДРЦУ, С. 447 – 451.
27. Шуліка В.В. Тридцять років кафедри реставрації та експертизи творів мистецтва Харківської державної академії дизайну і мистецтв. *Міжнародна наукова конференція «30 років кафедрі реставрації та експертизи творів мистецтва»*. Збірник наукових матеріалів. 22 листопада 2024 року, ХДАДМ. Харків: ХДАДМ, 2024. С. 6 – 10.
28. Шуліка В.В., Долуда А.О., Кілочко М.М. Рани війни: розпис Миколи Уварова в колишній садибі Михайла Соколова у Харкові. *Міжнародна наукова конференція «30 років кафедрі реставрації та експертизи творів мистецтва»*. Збірник наукових матеріалів. 22 листопада 2024 року, ХДАДМ. Харків: ХДАДМ, 2024. С. 26 – 29.
29. Шуліка В. В. Ведута «Собор у Фердені»: з досвіду реставраційної практики в Берліні. Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції 18 – 19 вересня 2025 р. Київ: НЗ «Києво-Печерська лавра», ГО «Асоціація реставраторів України», 2025. С. 338 – 345.

Допоміжна:

1. Бардік М. Оновлення розписів Великої лаврської церкви у першій половині XIX ст. *Пам'ятки України: історія та культура*, № 2 лютий 2014 р. Київ: ДП «Національно газетно-журнальне видавництво», 2014. С. 16 – 19.
2. Іванісько С. І. До історії реставрації фрескового живопису Софії Київської. *Проблеми збереження, консервації, реставрації та експертизи музейних пам'яток*. V Міжнародна науково-практична конференція, тези доповідей 23-27 травня 2005 року. Київ: ННДРЦУ, 2005. С. 113 – 117.
3. Свенціцький І. Про реставрацію і консервацію ікон та пам'яток. До двадцятип'ятиріччя Національного музею у Львові. *Діло*. 1931. № 386. С. 7–8.
4. Сидор О. Іларіон Свенціцький і реставраційна справа в Національному музеї у Львові. *Пам'ятки України*. 1996. № 3–4. С. 106–109.
5. Шуліка В.В. Історія реставраційної справи на Слобожанщині. *Наукова реставрація. Історія, сучасність, шляхи модернізації*. Наукові доповіді XI Міжнародної

науково-практичної конференції. Київ, 11 – 14 вересня 2018 року. Частина II. Київ: ННДРЦУ, 2018. С. 239 – 242.

14. Інформаційні ресурси

1. 1. <http://restorer.kiev.ua/>